

Aanvulling planMER Scheller Oldeneler Buitenwaarden

Contactpersoon Alex Dol

Datum 15 januari 2010

Kenmerk N001-4627138DAP-evp-V02-NL

1 Inleiding

1.1 Voorgeschiedenis

In 2008 is een planMER opgesteld voor de Uiterwaardvergraving Scheller en Oldeneler Buitenwaarden. Dit project wordt volgens de SNIP-procedure van Rijkswaterstaat uitgevoerd. Dit planMER en het concept-bestemmingsplan vormde een verplicht onderdeel van de stukken waarover de staatssecretaris een projectbesluit (SNIP3) heeft genomen. Dit besluit nam zij in het najaar van 2008. Hiermee heeft de staatssecretaris het ontwerp vastgesteld dat is gebaseerd op het voorkeursalternatief uit het planMER.

Vervolgens heeft de staatssecretaris het waterschap Groot Salland opdracht gegeven om de Ruimte voor de Riviermaatregel uit te gaan voeren. Het waterschap is nu verantwoordelijk voor het doorlopen van planologische en juridische procedures en vervolgens voor de uitvoering van het werk. Onderdeel van dit traject is het voorbereiden van een nieuw bestemmingsplan, waarin het voorkeursalternatief is vastgelegd. De gemeente Zwolle is hierbij bevoegd gezag. Het planMER is een bijlage bij het bestemmingsplan. Dit betekent dat, ondanks de keuze van het voorkeursalternatief door de staatssecretaris, het bestemmingsplan (en het planMER) de formele procedure in het kader van de Wro nog dient te doorlopen.

1.2 Waarom een aanvulling?

In de periode tussen het besluit van de staatssecretaris en de start van de vaststellingsprocedure van het bestemmingsplan is het plan op kleine punten veranderd. Deze verandering is niet van invloed op de effectbeoordelingen in het planMER.

Daarnaast er nieuwe onderzoeksinformatie beschikbaar gekomen. Er is onderzoek gedaan naar de toepassing van grond in de zandwinplas, er is aanvullend archeologisch veldonderzoek gedaan en er is nader ecologisch onderzoek uitgevoerd (passende beoordeling en EHS-toets). Het planMER uit 2008 voldoet daarom niet meer als volwaardige bijlage van het bestemmingsplan. Een aanvulling op het planMER is noodzakelijk.

1.3 Advies m.e.r.-commissie

De gemeente Zwolle heeft ervoor gekozen om de Commissie voor de m.e.r. om advies te vragen voordat de staatssecretaris haar besluit nam. In december 2008 heeft de commissie een positief toetsingsadvies afgegeven over het planMER. Hierbij zijn enkele aandachtspunten gegeven voor de uitwerking in het bestemmingsplan.

Het planMER is daarmee gereed en getoetst door de Commissie voor de m.e.r. Het MER wordt daarom niet aangepast. Omdat het bestemmingsplan nog niet formeel is vastgesteld heeft het waterschap de kans om het planMER te voorzien van een op het toetsingsadvies toegesneden aanvulling. Resultaten van nieuwe onderzoeken en aandachtspunten uit het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. zijn daarom opgenomen in deze aanvulling en in het ontwerpbestemmingsplan.

In de onderstaande tabel staan de hoofdconclusies van het toetsingsadvies. Daarnaast is aangegeven hoe de initiatiefnemer, het Waterschap, met de conclusies is omgegaan.

Tabel 1 Hoofdconclusies van het toetsingsadvies

Hoofdconclusie Commissie m.e.r.	Verwerking hoofdconclusie
1. Het planMER bevat alle milieu-informatie, maar denk er bij terinzagelegging aan, dat ook onderliggende documenten ter inzage worden gelegd.	Het planMER gaat ter inzage vergezeld van de onderliggende documenten. In deze aanvulling is hier een toelichting op gegeven.
2. Bij nadere uitwerking van de plannen is speciale aandacht noodzakelijk voor de zandwinplas in relatie tot de grondwaterwinning	Er is nader onderzoek naar de zandwinplas gedaan. Een korte weergave van dit onderzoek is opgenomen in deze aanvulling. Het onderzoek zelf wordt toegevoegd aan de stukken.
3. Er is verduidelijking nodig over de hoogtes van de overlaten, in verband met de doorstroming van de geul	In het definitieve ontwerp zijn de hoogtes van overlaten eenduidig opgenomen. Maatregelen ten behoeve van doorstroming van de geul zijn voorzien.
4. Betrek de Passende Beoordeling en de EHS-toets bij de besluitvorming	De resultaten van de passende beoordeling zijn opgenomen in deze aanvulling. Het onderzoek zelf wordt toegevoegd aan de stukken.
5. Neem tijdig mitigerende (ecologische) maatregelen	Hier wordt in de passende beoordeling op ingegaan

1.4 Status en karakter van dit document

Deze aanvulling moet gezien worden als een actualisatie op onderdelen van het planMER. Als zodanig wordt tegelijk met het planMER zelf als bijlage bij het ontwerpbestemmingsplan gevoegd.

Vanwege de nadere detaillering van het ontwerp, is de tekst van deze aanvulling daarom meer op de concrete uitvoering van het werk gericht. Ook de diepgang van de achterliggende onderzoeken speelt hierbij een rol. Zo geeft deze aanvulling een optimaal inzicht in de concrete effecten van het plan op het milieu ter plaatse.

De verdere detaillering van het ontwerp die heeft plaatsgevonden na het besluit van de staatssecretaris wordt niet besproken in deze aanvulling. Het voorkeursalternatief is in essentie niet gewijzigd. De precieze invulling van het ontwerp is toegelicht in de bestemmingsplantoelichting.

1.5 Leeswijzer

Achtereenvolgens komen archeologie, bodem en natuur aan de orde. Per onderwerp wordt uitgelegd hoe deze aanvulling in verband kan worden gebracht met de oorspronkelijke planMER. Daarna volgen de inhoudelijke effectbeschrijvingen.

2 Archeologie

2.1 Status van deze aanvulling

Het planMER beschrijft de huidige situatie en mogelijke effecten op archeologische waarden. Deze beschrijving is gebaseerd op algemene bronnen, onder andere het IKAW. In het planMER is aangegeven dat archeologisch (bureau)onderzoek noodzakelijk is. Dit bureauonderzoek is uitgevoerd in 2008. Vervolgens is een inventariserend veldonderzoek gedaan naar de locatie van de steenoven, ten noorden van de huidige noordelijke woonlocatie. Begin 2009 is het onderzoeksrapport met resultaten van beide onderzoeken opgeleverd [gemeente Zwolle, 2009]. De resultaten van dit onderzoeksrapport zijn van belang voor het bestemmingsplan en zijn daarom opgenomen in deze aanvulling.

2.2 Effectbeschrijving

Ter plaatse van de noordelijke woonlocatie stond vroeger een steenoven, met daarbij het woonhuis van de Tichelbaas, dat wellicht onderdeel van het stedelijke Tichelwerk was. Hiervan zijn sporen aangetroffen (onder andere bakstenen). In het voorkeursalternatief wordt deze locatie ongemoeid gelaten. Wel zal een deel van de noordelijke woonlocatie worden afgebroken. Een aanvullend archeologisch onderzoekje is dan noodzakelijk om te kijken of er op deze locatie ook sporen van steenovens aanwezig zijn.

In het overige deel van het plangebied zijn geen archeologische sporen aangetroffen. De gemeente Zwolle verbindt daarom geen archeologische voorwaarden aan het graven van de nevengeul. Als er ter plaatse van de steenoven (even ten noorden van de noordelijke woonlocatie) bodemingrepen worden gedaan, is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Het bureauonderzoek naar de hoge kop in het zuiden van het plangebied levert geen nieuwe informatie op.

3 Bodem

3.1 Status van deze aanvulling

Er zijn inmiddels diverse bodemonderzoeken uitgevoerd in het plangebied. De resultaten hiervan staan beschreven in het planMER. In het najaar van 2009 is een aanvullend bodemonderzoek uitgevoerd door CSO [CSO, 2009]. Hierin zijn onder andere de resultaten van de eerdere onderzoeken van Syncera (2006) en Tauw (2008) hertoetst aan de nieuwe normering van huidige Besluit Bodemkwaliteit. Ook zijn er door nieuwe boringen nieuwe gegevens beschikbaar gekomen over de ondergrond ter plaatse van de geul, de oeverzone, de kribvakken en de zandwinplas. Deze aanvulling completeert daarom het beeld van de bodemkwaliteit in het plangebied.

3.2 Resultaten / effectbeschrijving

In het Besluit bodemkwaliteit wordt grond in gedeeld in 4 kwaliteitsklassen:

- AW2000 (schoon)
- A (licht verontreinigd)
- B (matig verontreinigd)
- Niet toepasbaar

De kwaliteit van de te ontgraven grond is van belang vanwege de wens om de zandwinplas te vullen met de vrijkomende grond. Vanwege de drinkwaterwinning zijn er strenge eisen aan de kwaliteit van de grond die in de zandwinplas terechtkomt (maximaal klasse A). Van de verschillende locaties waar grond vrijkomt wordt hieronder een indicatie van de bodemkwaliteit gegeven.

Tot slot is ook de kwaliteit van de bodem van de zandwinplas opnieuw getoetst.

3.2.1 Geul en strang

De grond ter plaats van de toekomstige geul bevat vooral klasse A-grond (en schoner). Ter plaatse van de uitstroomopening is ook klasse B-grond aanwezig in zowel de boven- als de ondergrond. Incidenteel is er in een veenlaag niet-toepasbare grond aangetroffen. Dit heeft gevolgen voor de methode en fasering van het ontgraven van de geul en de opbrengst van de te ontgraven grond.

3.2.2 Kribvakken

Ter plaatse van de uitstroomopening is de waterbodem onderzocht van de twee kribvakken die in het voorkeursalternatief zullen verdwijnen. Verontreinigde grond (tot en met klasse 'Niet Toepasbaar') is hier gemengd met schone grond. Deze grond zal na ontgraving moeten worden afgevoerd.

3.2.3 Oeverzone

Van de oeverzone wordt geen grond afgegraven, behalve bij de instroomopening en de uitstroomopening. Ter plaatse van de instroomopening is (boven)grond aangetroffen met klasse 'Niet toepasbaar'. Dit komt vooral door de aanwezigheid van arseen.

3.2.4 zandwinplas

De eerder onderzochte bodem van de zandwinplas is getoetst aan het besluit bodemkwaliteit. De waterbodem van de zandwinplas is overwegend klasse B. Op een enkel punt is kwaliteit 'niet toepasbaar' gemeten.

Aan het vullen van de zandwinplas zijn door de provincie specifieke eisen gesteld in verband met de drinkwaterwinning. Deze eisen volgen uit het onderzoek 'Van Put naar Plas' [Deltares 2009]. Volgens het rapport kan de zandwinplas worden gevuld met grond als aan twee randvoorwaarden is voldaan

1. De kwaliteit van de te storten grond is maximaal klasse A
2. Het zuurstofgehalte van de te storten grond is gelijk aan het huidige zuurstofgehalte van de grond direct naast de plas. In het onderste deel van de plas kan alleen (anoxische) ondergrond en in het bovenste deel van de plas kan alleen (oxische) bovengrond worden toegepast

Eis 1 heeft tot gevolg dat niet alle vrijkomende grond in de zandwinplas kan worden gestort. Vrijkomende grond met de kwaliteit B of 'niet toepasbaar' zal moeten worden afgevoerd uit het gebied (na eventueel vervolgonderzoek om de mate en omvang van verontreiniging te bepalen en/of een partijkeuring).

Eis 2 heeft tot gevolg dat in het onderste deel van de zandwinplas grond mag worden gestort afkomstig uit de ondergrond van het plangebied (of elders vanuit de ondergrond). Dit betekent dat er grond van buiten het plangebied ingebracht moet worden om de zandwinplas gevuld te krijgen. Het deel van de zandwinplas dat grenst aan oxische grond (ter hoogte van de bovengrond) dient te worden opgevuld met oxische grond vanuit het plangebied. Hiervan is voldoende voorhanden.

4 Natuur

4.1 Status van dit onderzoek

In het planMER worden drie onderwerpen behandeld: soortbescherming, gebiedsbescherming in het kader van Natura 2000 en gebiedsbescherming in het kader van de EHS. De soortbescherming is in het planMER voldoende toegelicht. Hieraan wordt in deze aanvulling geen aandacht besteed. De gebiedsbescherming in het kader van de EHS is in het planMER kort behandeld. In augustus 2008 is aanvullend onderzoek [Ecogroen, 2008] gedaan naar weidevogels in verband met (EHS)-doelstellingen uit het streekplan Overijssel. De resultaten van dit onderzoek zijn in deze aanvulling samengevat.

Om de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura2000gebied IJsseluitwaarden in beeld te brengen is in 2006 een Voortoets (in het kader van de natuurbeschermingswet) uitgevoerd. Vanwege een gesignaleerde Kwartelkoning (doelsoort) bleek vervolgens een Verslechterings- en Verstoringstoets noodzakelijk. De resultaten van de Verslechterings- en Verstoringstoets zijn opgenomen in het planMER uit 2008. Omdat significant negatieve effecten op de Kwartelkoning in de verslechterings en verstoringstoets niet zijn uit te sluiten, is in 2009 een Passende Beoordeling uitgevoerd [Ecogroen, 2010]. De belangrijkste punten uit de Passende Beoordeling zijn hieronder opgenomen. Het gaat om effecten op de Kwartelkoning, ganzen, de IJsvogel en zachthoutoibos.

Tot slot is in hoofdstuk 9 van het MER een onderzoek naar cumulatieve effecten aanbevolen. Dit onderzoek is in het kader van de Passende beoordeling uitgevoerd. Aan het einde van dit hoofdstuk vindt u een kort overzicht van de resultaten van dit onderzoek.

4.2 Resultaten / effectbeschrijving

4.2.1 Effecten op EHS (weidevogels)

In de nieuwe situatie neemt de oppervlakte leefgebied voor weidevogels af, onder andere door aanleg van de nevengeul en nieuwe natuur. Daarnaast is er ook sprake van verstoring door recreatie (voetpaden). Er is daarom (vanuit EHS geredeneerd) compensatie nodig van leefgebied voor broedende weidevogels (met name Grutto en Tureluur). Deze compensatie wordt in de Aersoltwaarden gerealiseerd. In het onderzoek naar weidevogels is deze compensatieopgave verder uitgewerkt.

4.2.2 Natura 2000: Kwartelkoning

In het ontwerp is een terrein opgenomen van 14 ha dat specifiek geschikt voor de kwartelkoning. Hiermee wordt een draagkracht voor ongeveer 2 à 3 broedparen gerealiseerd. Dit is een vooruitgang ten opzichte van de huidige situatie (draagkracht voor 1 à 2 paren, 1 paar gesignaleerd). Vanwege de aanleg- en graafwerkzaamheden zal het gebied dat geschikt is voor de kwartelkoning tijdelijk met ongeveer 10 ha afnemen. Hiervoor zijn mitigatie- en compensatiemaatregelen uitgewerkt.

Bij mitigatiemaatregelen moet gedacht worden aan stillere machines, minder werkzaamheden tijdens het broedseizoen et cetera. De precieze voorstellen hiervoor zijn opgenomen in de Passende Beoordeling die is opgesteld voor het Ruimte voor de Rivierproject Westenholte. Vanwege de grote vervlechting in de uitvoering van beide projecten, zullen deze maatregelen ook in dit project worden toegepast.

Omdat de werkzaamheden minimaal twee jaar zullen duren en er minstens zolang habitatverlies voor de Kwartelkoning zal optreden, is tijdelijke opvang in de omgeving noodzakelijk (compensatie). Deze opvang is beschikbaar in de nabijgelegen Aersolt Waarden, aan de Gelderse kant van de IJssel. De Passende Beoordeling bevat de precieze gegevens over de compensatie.

4.2.3 Natura 2000: Ganzen

Door de nieuwe inrichting van de Scheller en Oldener Buitenwaarden, zal het gebied een functiewijziging ondergaan. Graslanden met een agrarische bestemming zullen meer een natuurfunctie krijgen. Dit maakt het gebied minder geschikt voor diverse ganzensoorten.

De Kolgans en de Grauwe Gans zijn benoemd als doelsoort voor het Natura2000-gebied. De werkzaamheden in het plangebied zullen leiden tot ernstige verstoring van deze soorten. De aantallen ganzen die hiermee zullen worden verstoord, zijn echter niet zodanig groot dat de instandhoudingsdoelstelling in gevaar komt. Effecten zijn dan ook niet significant negatief.

In de eindsituatie zal het gebied minder geschikt zijn voor ganzen. In de Natuurbeschermingswet is een clause opgenomen waarin deze 'achteruitgang' mag worden toegelaten, mits er een positieve bijdrage is aan andere instandhoudingsdoelen (de 'ten gunste van' –bepaling). Dit is in dit project het geval.

4.2.4 Natura 2000: IJsvogel

Door de jaren heen zijn er diverse malen IJsvogels gesignaleerd rond de zandwinplas. Deze locatie zal door de vergravingen verloren gaan. Er komen wel nieuwe broedlocaties beschikbaar in een nieuw te creëren zachthoutoibos bij het Engelse Werk. Deze locaties zijn de eerste paar jaar echter nog ongeschikt als broedlocatie. Hierdoor zullen er negatieve effecten zijn voor de IJsvogel. Omdat het om kleine aantallen gaat ten opzichte van de totale IJsvogelpopulatie lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat er significant negatieve effecten optreden. Echter, doordat er diverse Ruimte voor de Rivierprojecten tegelijkertijd zullen worden gerealiseerd, kan er in zijn totaliteit wel effect optreden. Daarom wordt er uit voorzorg ter compensatie een geschikte broedhabitat voor de IJsvogel gecreëerd binnen het plangebied. De Passende Beoordeling bevat de precieze details hierover.

4.2.5 Natura 2000: Zachthoutoibos

In het plangebied is zachthoutoibos aanwezig. Door de graafwerkzaamheden zal hiervan een deel verloren gaan. Nabij de plas Engelse Werk, ten noorden van de spoorbrug zal dit verlies worden gecompenseerd.

4.2.6 Natura 2000: Cumulatie van effecten

In het kader van de Passende Beoordeling is onderzoek verricht naar cumulatie van effecten van diverse Ruimte voor de Rivierprojecten langs de IJssel.

De Ruimte voor de Rivierprojecten langs de IJssel zullen na aanleg en herstel allen fors bijdragen aan een toename van riviergebonden natuurwaarden. Dat is een positief effect. Projecten als de Dijkverlegging Cortenoever en Voorsterklei, de Hoogwatergeul Veessen-Wapenveld en Scheller en Oldeneler Buitenwaarden leiden echter wel tot permanent negatieve effecten op ganzen (zie 4.2.2.) en de IJsvogel (zie 4.2.3.),

Vanwege de areaalafname van voedselrijke graslanden kunnen er negatieve effecten optreden op ganzen. Het is nog onduidelijk of deze afname leidt tot significant negatieve effecten op ganzen in het hele Natura2000-gebied IJsseluiterwaarden. Voor de IJsvogel kunnen wel mogelijk significant negatieve effecten optreden. Deze effecten worden in het project Westenholte geneutraliseerd. Bovendien wordt er binnen het plangebied op meerdere locaties broedgelegenheid gecreëerd in de vorm van wortelkluitten nabij open water.

Bijlage 1

Bronnenlijst

CSO, 2009, *Aanvullend bodemonderzoek Scheller en Oldeneler Buitenwaarden*, rapportcode 09K100, d.d. 17 november 2009.

Deltares 2009, *Van Put naar Plas, bergen van grond onder water. Systematisch onderzoek zandwinput Schellerwaard*, Deltares, 2009.

Ecogroen, 2008, *Uiterwaardvergraving Scheller & Oldeneler Waard, compensatie-opgave Weidevogels*. Ecogroen, 2008

Ecogroen, 2010, *Uiterwaardvergraving Scheller & Oldeneler Buitenwaarden bij Zwolle' Passende beoordeling procedure natuurbeschermingswet 1998*, eindconcept, 15 januari 2010

Gemeente Zwolle, 2009: *Archeologisch onderzoek Scheller Oldeneler Buitenwaarden*, gemeente Zwolle 2009. ISBN 978-90-8533-52-3

Tauw en Witteveen+Bos, 2008: *planMER Uiterwaardvergraving Scheller en Oldeneler Buitenwaarden*, kenmerk R001-4552085DAP-pla-V02-NL, dd. 12 juni 2008